

KOCHANEK (60) *sb m*

Wszystkie samogłoski jasne.

sg N kochanek (8). ◇ *G* kochanka (1). ◇ *D* kochankowi (2). ◇ *A* kochanka (7). ◇ *I* kochanki(e)m (4). ◇ *V* kochanku (2). ◇ *pl N* kochankowie (8). ◇ *G* kochank(o)w (7). ◇ *D* kochank(o)m (5). ◇ *A* kochanki (10). ◇ *I* kochankami (3) *GliczKsiąż*, *LatHar*, *CiekPotr*, kochanki (1) *PapriPan*. ◇ *L* kochankach (1). ◇ *V* kochankowie (1).

Sł stp brak, Sł stp nazw os, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Ten, kogo się kocha (często wzajemnie), pieści, pielęgnuje, o kogo się dba, kogo z miłością się wychowuje; ulubieniec, faworyt, wybraniec; przyjaciel; też wychowaniec; alumnus BartBydż, Modrz; amicus PolAnt; delicatus Vulg; anima, deliciae, deliciolae, dilectus, qui in amore et deliciis alicui est, qui primus apud aliquem est Cn (51) : BartBydż 8; Gdyż Pan kochánkom nie przepuścza/ coż rzeką grzeźnicy. RejPos 195v marg.*

kochanek czyj [w tym: *pron poss* (11), *ai poss* (8), *G sb i pron* (3)] (22): iáko nyektorzy rodzicy s kochánkami fwemi ták lie obchodzą/ że ná nie nye telko rozgi podnyesc/ ále y pálcá zákrzywić nigdiby nye rádzi *GliczKsiąż Gv*; Achitofel theż był Pánem rádnyim Krolewłkim/ á Chufái Aráchithczyk kochánkiem Krolewłkim. *BibRadz 1.Par 27/33, Bar 4/25; RejPos 23v*; iż to iest wola Pánka/ ktory íprawiedliwym ładem fwym żadnemu by też nawiętzemu kochánkowi fwoiemu sfolgować nie może zá wyłtępkim iego. *RejZwierc 261, 269v; CzechRozm 216; SkarŻyw A3, 573; Koniá z liodłem żywotnego/ y Sługę nawiernieyłzego iego Kochánká zwiázawłzy z nim/ ná łtos drew położyli StrykKron 411; CzechEp 250; WerGość 238; PapriUp I3; Phil F2; LatHar 287, 494, 602; Y włzyłcy znáią dobrze tełz Feratowego Pásierbá Seráphiná: á máćierzynego Kochánká. CiekPotr 72; GosłCast 65; KlonFlis D3. Cf Gra słów.*

Gra słów w nawiązaniu do nazwiska [czyj] (2): KOCHANOVVSKI iedyny/ [...] síotr wielovmiętnych Kochánku/ niebá godny y wiekow pámiętnych. *KlonŻal B; Zyie Ian Kochánowłki/ o Polsko iedyny Twóy kochánek/ nierychło będzie táki iny. GosłCast 10.*

W charakterystycznych połączeniach: kochanek antykrystow, boży (2), cesarski, jedyny, krolewski, macierzyn, wielki (nawiętzszy) (2).

Zwrot: »kochanka pieścić« (2): RejPos 23v; Bo więc káždy kochánki fwoie rádłzey pieści/ Acz więc drugi s tey rotý zginie y bez wieści. RejZwierc 269v.

Wyrażenie: »namil(ej)szy kochanek« [szyk 2 : 1] (3): on li namileyłzy kochánek Boży Chriřtus Iezus ná krzyżu zá tve grzechy rołpięty? CzechRozm 216; CzechEp 250; WerGość 238.

Szeregi: »miłośnik i kochanek« (1): iuż tám włzytko co iest iedno nawiętzszym miłośnikom y kochánkom zgotowano RejAp 178.

»przyjaciel i kochanek« (1): ieśli niewolłtwo łług fwoich ták [pan Bóg] vbogáca: dáleko więcęcy łługi łamy/ á co więcęcy przyiácioly y kochanki fwoie. SkarŻyw A3.

*Przen: Człowiek oddany czemuś, pragnący czegoś; znawca [w połączeniu z rzeczownikami oznaczającymi wartość podlegającą ocenie moralnej lub symbolizującymi taką wartość] (25) : iáko przed onymi głupiemi dziewczkami fortę zawárl niehcąc łię więcęcy ku nam znác/ iáko to ku kochánkom rołtuczonym w przyłmákach á napoiach z kubká tey małżkóry Bábilońkiey *BibRadz *3.**

kochanek czyj [w tym: *G sb i pron* (12), *pron poss* (11), *ai poss* (1)] (24): *RejWiz* 4, 16v, 163v, 169, 174v [2 r.]; Y mogłby fie tym ciełzyć/ pátrząc ná to káždy/ Iáko cnotá wynosi/ fwe kochánki zówždy. *RejZwierz* 62; *RejAp* CC4, 143, 146v, 147, 151v, 153v; *RejPos* 127v; *GrzegŚm* 59; PAttrzayże záfię ná ty ktorzy Páńłkiego pokoju [...] vzywáią/ iáka rozność ielt od tych kochánkow łwiátá tego. *RejZwierc* 132v, 211v, 269v; Cożeście w ten čás czynili kochánkowie náuk [*literarum alumni*]/ ktorzi maće zwierzchność? coście zá nagrodę czynili miłtrzem wálzym *ModrzBaz* 132v; PVściłzwy [!] imo fię ná ftronę [...] prawdę świecką: w ktorey fię słufznie vcziwi ludzie kocháią: á tym przeciwni z nią fię częłto mijáią: y dla niey kochánkow iey nienawidzą. *CzechEp* *2; Aleć mi temu przedsię dziwno/ iż X.K. będąc *alumnus*, tey ták głębokiey łácinny kochánkiem y węzłowátey Theologiey *profesorem*, íam fię w podleyfzych rzeczách nie obaczył *CzechEp* 66; *NiemObr* 88; *CiekPotr* 3, 53.

W charakterystycznych połączeniach: kochanek łaciny, małpy wszetecznej, miasta zatraconego, nauk, świata (2); *narzekanie kochankow* (3), *nienawidzieć; kochanki blaźnić, okarmić, opoić, stroić, tuczyć, upominać, utwierdzać, wynosić*.

Szereg: »kochanek a wychowaniec« [szyk 1 : 1] (2): Bo opowieda iáłnie y vpadek iey [*bestyjej a tego nędznego Babilonu*]/ y płáč á nárzekánie wychowáńcow á kochánkow iey/ y rádość á wefele fwiętych Páńłkich nád vpadkiem iey *RejAp* 147, 151v.

a. *W funkcji poufalego zwrócenia się do kogoś [w wołaczu]* (1) : Rádząc pánie kochánku chcefzli być w pokoju/ Zániechay tu próżnych burd *PaprPan* H2.

2. *Człowiek delikatny, słaby, zniewieściaty, nie znoszący trudu; szukający przyjemności; gracilis, tener Calag; blax, delicatus Calep* (9) : Abowiem ináczey ma być męczon młody/ [...] ináczey mdły/ ináczey duży/ ináczey kochánek/ ináczey nie kochánek *GroicPorz* hh4v; *RejWiz* 28; Nie pátrż ná ty kochánki w rzezánych kábaciech *PaprPan* Bv, Bv; *Calag* 580a; *Calep* 133b, 300b.

Szeregi: »kochanek albo tłustobrzuch« (1): przeto ludzie robotni y też próftego ítanu zdrowfzy bywaią y mniefy niemoczy poznawaia [!] niźli kochankowie albo tłuftobrzufzy. *GlabGad* G4v.

»kochankowie a zbyteczni ludzie« (1): Niegodzą fię do rycerłkich ípraw kochánkowie á zbyteczni ludzie [*homines molles et luxui dediti*] *ModrzBaz* 109v.

Synonimy: 1. miłośnik, przyjaciel; 2. delikat, niewieściuch, rozkosznik.

Cf KOCHAN, **KOCHANIE**, **KOCHANINKA**, **NIEKOCHANEK**